

Politiets utfordringer med digital mobbing

et essay skrevet

av

Per Øgrey Brandsdal

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-B)

Politihøgskolen avd. Bodø

2012

Innholdsfortegnelse

Innledning	side 3
Historien	side 4
Hva er mobbing?	side 7
Digital mobbing	side 9
Digital mobbing – i et forebyggende perspektiv	side 11
Hva fungerer?	side 15
Litteraturliste	side 18
Elektroniske kilder	side 18
Selvvalgt pensum	side 19

Innledning

I år 2004 skjer det noe bemerkelsesverdig i USA. Dette året starter noe som skal vise seg å forandre hele verden og måten vi kommuniserer med hverandre på. Det sosiale nettsamfunnet Facebook blir grunnlagt. Ideen med Facebook er at det skal være enklere å kommunisere og holde kontakt med venner og familie.

Det tar ikke lange tiden før nettstedets popularitet sprer seg til Europa og Norge. I begynnelsen av 2007 tar Facebook for alvor av i Norge. Trenden går som en farsott gjennom kongeriket og "alle" skal ha en profil på nettstedet. Facebook er genialt på den måten at man kan holde kontakt med venner og familie man vanligvis ikke har så mye kontakt med til vanlig. Man har fri tilgang til alle andres liv, og det later til at folk deler velvillig. Bilder, videoer og livsoppdateringer. (Store Norske Leksikon, 2011)

I skrivende stund fungerer Facebook fremdeles på samme måte. Ikke bare er nettsamfunnet populært for privatpersoner, men også bedrifter, politikere, popstjerner, ja til og med politi bruker nettstedet for å nå ut med sitt budskap til sine kunder, velgere, fans eller bekymrede foreldre. Og nettstedet er ikke bare populært blant de voksne. Også barn og unge bruker nettstedet for å kommunisere med sine venner.

Bruk av data og mobil er blitt en integrert del av de unges hverdag. De er ikke lenger født med ski på beina, men med en mobiltelefon i hånden. De er langt foran de voksne når det gjelder bruk av PC og mobil, og de bruker disse hjelpemidlene på en helt annen måte enn de voksne. For dem er det å kunne dele hendelser med sine venner, om ting som opptar dem, blitt en viktig del av deres hverdag og sosiale liv. Via nettsamfunn som Facebook har de unge mulighet til å nå ut til et større publikum med sine oppdateringer og bilder. For de av dem som ønsker å misbruke denne informasjonen, ligger dette lett tilgjengelig.

De siste årene ser vi mer og mer til dette fenomenet. Barn og unge som legger ut ydmykende bilder og videoer av hverandre, oppretter falske profiler og holde negative avstemninger om enkeltpersoner eller grupper. Skole, foreldre, politi og media har de siste årene blitt mer og mer oppmerksom på problemet. Innenfor forebyggende politiarbeid blir dette problemområdet viet mer og mer oppmerksomhet og prioritering. Fenomenet heter digital mobbing.

Historien

Det er januar 2011 og jeg skal akkurat til å ta fatt på mitt andre halvår som politistudent i praksis. Jeg kjenner iveren i kroppen til suge til meg mer kunnskap om politiyrket. Nå går jeg noen spennende uker i møte. Jeg skal hospitere tre uker ved forebyggende avdeling ved mitt praksissted. Jeg kjenner jeg gleder meg litt ekstra, fordi forebyggende politiarbeid er noe jeg føler litt ekstra for. Det er innenfor dette feltet jeg har lyst til å jobbe i fremtiden. Å jobbe med barn og unge er noe jeg alltid har hatt lyst til. Jeg aner ikke helt hva som møter meg, men jeg har tidligere i praksis fått en liten innføring i hva slags arbeidsoppgaver som venter. Jeg vet at mange av arbeidsoppgavene blir å rettlede de unge, holde foredrag på skolen og være aktivt ute i de miljøene de unge holder til.

Allerede første uken får vi beskjed fra avdelingsleder om å besøke en skole i nærheten for å snakke til elevene om politiets forebyggende arbeid. Det er elever på ungdomsskoletrinnet vi skal undervise og hovedbudskapet skal være å bevisstgjøre elevene på konsekvensene av lovbrudd som er aktuelt for deres aldersgruppe. Et av emnene vi får beskjed om å prioritere er digital mobbing.

Siden det er min første gang får jeg beskjed om å være med som en slags observatør, mens min kollega skal ta seg av praten. Likevel tar jeg meg tiden til å lese gjennom dagsordenen så jeg er noenlunde forberedt.

Min politikollega, en kvinnelig politibetjent, har i flere år jobbet ved forebyggende avdeling. Hun er erfaren og forklarer meg hvordan hun ser for seg dagen. Hun sier det er ønskelig at vi stiller i uniform på skolen. Hun begrunner dette med viktigheten av å vise at vi er her som politi, og ved å være i uniform er det lettere å få oppmerksomheten fra de unge. Jeg er enig og tenker tilbake på den tiden jeg selv var ung og hadde besøk av politiet i klassen. Det var alltid populært og jeg husker selv hvordan uniformen tydeliggjorde autoritet, oppmerksomhet og interesse.

Vi ankommer skolen og blir vi møtt av rektor som viser oss til klasserommet hvor vi skal holde foredrag. Jeg kjenner jeg er spent. Spent på reaksjoner og hvordan de unge tar oss i mot. Vel inne i klasserommet blir vi presentert av klasseforstanderen. Hun forteller oss at klassen den siste tiden har lært om rettssystemet i Norge og hvordan straffesystemet fungerer. Hun sier at klassen har gledet seg til å få besøk av politiet og at elevene er spente på å høre mer om hvordan politiet arbeider.

Jeg merker hvordan klassen blir stille og rolig når min kollega tar ordet. Det er tydelig at de også er spente. Vi presenterer oss og min makker forklarer hvorfor vi er her. Jeg merker at hun har gjort det før, og for å gjøre hele undervisningen mer interessant tar hun utgangspunkt i flere egenerfarte hendelser for å tydeliggjøre teorien hun skal presentere. Hun forteller historier der barn og foreldre har møtt til samtale med politiet og hvordan skolen også blitt involvert. Hun forteller om de store konsekvensene det skaper. Jeg tenker at det kan virke litt skremmende for klassen, men hun sier alt dette for å fremheve et budskap; hun har et ønske om at elevene skal holde seg unna trøbbel og skal kunne skille mellom hva som er rett og galt. ”Det beste for alle parter er at vi som politi slipper å bli involvert”, sier hun.

Etter hvert som foredraget går sin gang og min kollega har fortalt om de forskjellige forebyggende innsatsområdene, dreier hun samtalen inn på det vi skal ha hovedfokus på, nemlig digital mobbing. Hun begynner innledningsvis å spørre om hvor mange som har profil på Facebook. Samtlige elever bekrefter at de har en profil. Hun spør hvor ofte elevene er på Facebook, og samtlige elever sier at de bruker Facebook daglig. Når hun spør hva de bruker Facebook til svarer de fleste av elevene at det er en fin måte å holde kontakt med venner på, oppdatere hendelser eller for å legge ut bilder av ting som opptar dem. Jeg registrerer at det blir en dialog mellom politiet og elevene, og det er tydelig at dette er noe som opptar ungdommene.

Min kollega er enig med elevene og forteller at Facebook er en fin måte å holde kontakt med sine venner – så lenge man bruker det riktig. Det er først når hun spør elevene om de har lov til å legge ut bilder av hverandre at klassen blir usikker. En elev svarer: ”så lenge man ikke legger ut noe stygt så er det greit.” Kollegaen min sier seg enig, men forklarer at man faktisk ikke har lov til å legge ut bilder av andre uten samtykke. Hun forklarer at når man legger ut bilder på for eksempel Facebook så mister man rådigheten over bildene. Hun oppfordrer elevene til alltid å spørre sine venner om lov til å legge ut bilder.

Hun spør klassen om de noen gang har sett eller hørt om medelever som har blitt mobbet eller ertet på internett. Hele klassen bekrefter igjen. Hun spør klassen hva som gjør at noen mobber hverandre på internett. Det tar en stund før en jente med forsiktig stemme sier: ”Jeg tror det er fordi det er enklere å skrive noe stygt om noen på internett for da slipper man å se personen direkte foran seg. Man kan gjemme seg bak dataskjermen.” Videre svarer hun: ”Jeg har sett ufine kommentarer eller bilder, men ofte kan ting bli misforstått på internett. Av og til mener man bare å tulle, men så tror noen at man sier det for å være stygge.”

Jeg blir imponert over jentas svar. Hun hadde tydeligvis reflektert og visste hvor lett problemer og misforståelser kunne oppstå om man tolket noe feil. Blant mange av elevene i klassen hersker det en stor enighet om at det ikke er så mye mobbing på nett som skolen og foreldre vil ha det til. Mange er enige med jenta om at mye av informasjonen på internett blir misforstått og at det er kun enkelte som mobber. Elevene forteller at hvis de ser andre medelever som blir mobbet på internett så gir de beskjed til læreren eller foreldrene. Min kollega forteller videre om viktigheten av å si i fra hvis slikt skjer og konsekvensene om noen blir utsatt for mobbing på internett.

Vi drar fra skolen med en god følelse. Jeg føler vi nådde frem til ungdommen med vårt budskap. Når vi kommer tilbake til stasjonen sitter vi og prater, og det går opp for meg hvor lite jeg egentlig selv vet om denne nye formen for mobbing. Undervisningstimen som i utgangspunktet var forbeholdt elevene, blir også en leksjon for meg. Jeg ønsker å vite mer. Hva er egentlig digital mobbing? Er omfanget av det så stort som vi tror, og er det ”farligere” enn vanlig mobbing som skjer i skolegården? Er det egentlig noen oppgave for politiet? Og i så fall hvilke tiltak kan politiet iverksette, og hva fungerer?

Jeg har valgt å skrive et vitenskapelig essay, fremfor en teoretisk oppgave. Jeg vil med min erfaring fra praksis forsøke å belyse disse spørsmålene nevnt ovenfor. Grunnlaget for valg av metode er for å fremheve min egen erfaring og hva vi konkret gjorde for å forebygge fenomenet. Det har vært en utfordring i forhold til valgt emne, for det finnes dessverre lite pensum i forhold hva som omhandler temaet og hva konkret *politiet*, som en forebyggende aktør, kan gjøre for å få bukt med problemet. Mobbing er en byrde som stort sett har ligget til skolen og foreldre. Politiet blir som regel først koblet inn når noe straffbart har skjedd. Det finnes mye litteratur som omhandler tiltak skolen kan gjøre. Jeg forsøker med oppgaven å trekke inn en del vesentlig momenter hva gjelder mobbing generelt. Mange av symptomene er de samme, men den vesentlige forskjellen er at mobbingen skjer på en annen arena enn hvor den ”tradisjonelle” mobbingen skjer. Jeg ser på tiltakene skolen gjør i forhold til digital mobbing. Mange av tiltakene politiet iverksetter blir gjort i samhandling med akkurat skolen, noe som min erfaring viser. Jeg ser også på spesielle kjennetegn som gjelder for digital mobbing, da jeg mener det er essensielt for å kunne belyse teorien opp mot min erfaring.

Barn og unge må forstå alvorligheten av digital mobbing, og det er her politiet med sin praktiske tilnærming kommer inn i bildet. Politiet kan med sin kunnskap og kompetanse rettlede og veilede ungdommen og fortelle om hvilke lover og regler som gjelder i den digitale verdenen.

Hva er mobbing?

”Mobbing er når en person gjentatte ganger over en viss tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en viss ubalanse i styrkeforholdet. Den som blir utsatt for de negative handlingene, har problemer med å forsvare seg og er ofte nesten hjelpesløs overfor den eller dem som plager han eller henne.”

(Dan Olweus sitert i Høiby, 2002, side 13)

Som undervisende politi i skolen var vår klare melding til elevene at mobbing er noe som ikke er akseptert. Uavhengig om det skjer i skolegården eller på internett. Alle barn og unge har rett til å føle seg trygge og inkludert på skolen. Vi fortalte elevene at alle skal behandles med respekt og likeverd, og dersom noen ser at noen blir mobbet er det viktig å gi beskjed til de voksne. All type mobbing gjør vondt og konsekvensene for dem som blir mobbet kan være ødeleggende, og i verste fall fatale. Mobbing både blant unge og voksne er noe som har eksistert til alle tider. Det er å finne de alle fleste miljøer og mennesker har til alle tider plaget hverandre. Oppfatningen blant mange er at mobbing er noe som skjer mellom barn og unge, men det er også voksne som opplever mobbing. Likevel er det mobbing blant barn og unge som får størst oppmerksomhet. Dette gjaldt også forebyggende avdeling jeg hospiterte ved. Generell mobbing har flere kjennetegn, men hos barn og unge er det enkelte ting som går igjen. Trusler, ubehagelig oppførsel og hets er noen av dem. Likevel kan man dele inn mobbingen i flere kategorier.

- Verbal mobbing innebærer mobbing som baksnakking, ryktespredning og å ta parti med andre elever.
- Sosial mobbing skjer der elever fryser ut andre medelever, eller holder dem bevisst utenfor.
- Psykisk mobbing kan være vanskelig å oppdage. Kjennetegn kan være ufine blikk, hvisking og oppgitt sukking. Å komme med trusler er også et kjennetegn.
- Fysisk mobbing skjer i de tilfeller hvor mobbeoffer blir utsatt for slag, spark, dytting eller klyping. (Medietilsynet, 2009)

Skolen har med tiden fått god kjennskap og kompetanse innen feltet mobbing, og de forskjellige formene. Men en annen faktor som er viktig å vite noe om, er å finne ut hvem det er som mobber og hvem som blir mobbet. I forhold til samarbeid med foreldre og politi, er

dette vesentlig. Olweus og Solberg (1997) skriver om flere kjennetegn ved mobberen og mobbeoffer. Han påpeker signaler skolen må se etter, og hans forskning viser at det er en del gjentakende fellesnevner for hvem som utfører og hvem som blir utsatt for mobbing.

- Det passive eller underdanige mobbeofferet: barn innenfor denne kategorien har ofte lav selvtillit. De er stille og forsiktige og tar lett til tårene. De har store vanskeligheter med å hevde seg i venneflokken eller på skolen. Barn og unge av denne typen har lettere for å omgås voksne, enn jevnaldrene.
- Det provoserende mobbeofferet: barn innenfor denne kategorien er mer hissige og aggressive. Av mange blir de sett på som hyperaktive. De kan ha en tendens til å ta igjen med mobberen, men som regel uten stor suksess. Mens det blant det passive mobbeofferet ofte er enkeltpersoner eller en liten gruppe som mobber, er det innenfor denne kategorien gjerne hele klassen som er involvert i mobbingen.
- Mobberen: kjennetegn som går igjen er at mobberen er hissig. De har ofte et behov for å markere seg og dominere over andre. Det er fysisk overlegen sine mobbeoffer, og kan ha en positiv holdning til vold enn andre elever, og de har som regel ingen eller lite sympati med sitt offer. En annen faktor er at de har lite eller mindre respekt for autoriteter og voksne.

Mitt mål som politistudent ved forebyggende avdeling var for å lære. Jeg hadde ingen konkrete ”mobbesaker” jeg jobbet med, men jeg fikk et godt innblikk i hvordan det forebyggende arbeidet ble drevet i forhold til mobbing. Jeg var med på foredrag og fikk sett hvordan det forebyggende arbeidet fungerte i praksis. Det ble påpekt flere ganger at for å kunne være i forkant var kunnskap om mobbing viktig for i det hele tatt å kunne fremme en god dialog med de unge. Skolen besitter mye kompetanse og siden politiet er en viktig og nær samarbeidspartner er det naturlig at også vi innehar samme kunnskap.

Digital mobbing

”Cyber bullying occurs when a person uses IT to embarrass, harass, intimidate, threaten, or otherwise cause harm to individuals targeted for such abuse.” (McQuade, Colt and Meyer, 2009, side 2)

Digital mobbing er den nyeste formen for mobbing som har kommet de siste årene. Politi har fått kjennskap til fenomenet gjennom media, skolen og bekymrede foreldre. Det er et område som har fått mer og mer oppmerksomhet. Min erfaring viser at temaet er et viktig innsatsområde. Når man snakker om digital mobbing er det primært to hjelpemidler de unge tar seg bruk av. Mobiltelefon og internett. Disse kan brukes på forskjellige måter. Begge deler er viktige redskaper i barn og unges hverdag, og mye av deres sosiale tilnærming skjer gjennom nettopp bruk av mobiltelefon og internett. Det var viktig for oss som politi å fortelle klassen hvilke forskjellige måter disse hjelpemidlene kan misbrukes. Samtidig viser det hvilke utfordringer skolen og foreldre har dersom vi ikke har den nødvendige kunnskap.

Mobiltelefon:

De fleste unge og barn i dag, har egen mobiltelefon fra fylte 10 år. Mobiltelefonen brukes hyppig blant de unge til å holde kontakt, sende tekstmeldinger eller bildemeldinger til hverandre. Den fungerer ypperlig som en kommunikasjonskanal og for kjapp utveksling av informasjon, og ser ut til å ha blitt allemannseie. De aller fleste moderne telefoner i dag har kamerafunksjon. Mobbing via mobiltelefon kan skje ved å sende ufine, stygge og truende meldinger til sine mobbeofre eller ved at det tas pinlige og ydmykende bilder som spres rundt til andre eller legges ut på internett. Andre metoder er at bildene brukes om ”underholding” ved at de vises til andre elever. Ved moderne mobiltelefoner har man også mulighet til å filme, og ikke sjelden kan man lese i media om videoer som blir lagt ut tilgjengelig for alle på internett.

Internett:

Muligheten for mobbing på internett er mange. Ved nærmest å ha fri tilgang til alle andre, kan misbruk av informasjon fort skje. På internett florerer det av nettsider og nettsamfunn som mobberen kan bruke til sin ”fordel”. Da vi holdt foredrag ved skolen var det hovedsakelig Facebook vi snakket om, siden dette er det som er mest brukt og mest populært. Men det

finnes også andre varianter mobberen kan bruke. Chatte – programmer, e-post og hjemmesider er andre muligheter. Vi snakket med elevene om hvilke måter mobbing kan oppstå på internett. Det som elevene kunne rapportere, og som de hadde sett var ulike ”hat-sider” eller ”hat-grupper”. Det skjer ved at en person eller flere oppretter en side myntet på enkeltpersoner. De skriver stygt om personen og legger ut sensitiv og personlig informasjon, eller krenkende bilder av sitt offer. Ved opprettelse av slik sider kan hvem som helst ”bli medlem” for å støtte opp om mobbingen.

Mobbing på nett kan også skje via internett – avstemninger. Her har man muligheten til å avgi sin stemme på om man liker en person eller ikke. Det kan for eksempel være bilder av gutter eller jenter hvor en hvor en avgir sin stemme på grunnlag av utseende. En mobber kan også hacke seg inn på en persons profil og stjele identiteten til vedkommende. Eller opprette en profil i offerets navn, og på den måten utgir seg for å være noen andre.

En del kjennetegn som skolen og politi må være bevisst på, og som barn og unge ikke tenker er over er de store konsekvensene de får. Jenta i min historie peker på det som er utfordringen og vanskelig med internett og mobbing. Anonymiteten. Ved å sitte bak en dataskjerm slipper man å møte sitt offer ansikt til ansikt. Det er enklere å skrive noe stygt om noen enn å si det direkte til noen, og mobberen har i det tilfellet lettere for å fremstå som tøff og farlig. En som mobber i den digitale verdenen har heller ikke mulighet til å se reaksjonene til mobbeofferet. Ved vårt besøk ved skolen forsøkte vi å få elevene til å tenke seg om hva som ble skrevet. Vi ba dem tenke over hvordan de trodde en person ville reagert dersom de stod foran dem, ansikt til ansikt. Vi oppfordret elevene til at dersom de var usikre på hvordan mottaker ville reagere, burde de heller ikke skrive det. Misforståelser kan fort oppstå og mennesker tolker på forskjellige måter.

Mange barn og unge har en forståelse av at internett er nærmest lovløst. Mange kjenner ikke til reglene på nett. Vi sa til elevene at alt de legger ut av informasjon og bilder på Facebook mister de eierskap til. I tillegg kan det være vanskelig å få ting slettet. Om bilder og tekster blir videregitt er det lett å miste oversikt over hvor det befinner seg, og mobbingen kan henge ved mobberofferet i lang, lang tid. Vi var klare på at mobbing på nett er like alvorlig og farlig som mobbing i skolegården og at informasjonen ligger lett tilgjengelig for politi dersom vi har behov for å spore noen opp. (Medietilsynet, 2009)

Digital mobbing – i et forebyggende perspektiv

”Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevede og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlende innsats for å fremme og befeste borgerens rettsikkerhet, trygghet og alminnelige vedferd for øvrig.” (Politoloven § 1, annet ledd)

En av politiets viktigste arbeidsoppgaver er det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Mange assosierer forebyggende politiarbeid som arbeid rettet mot unge og barn. Dette medfører til en viss grad riktighet, men likevel vil nok den enkelte politibetjent hevde at alt arbeid de foretar seg er forebyggende. Gjennom forebyggende arbeid skal politiet bestrebe og være tilstede før noe straffbart inntreffer. Ofte er det slik at politiet får melding om noe etter at noe straffbart har skjedd. Likevel kan det være slik at dersom politiet skal kunne forebygge et fenomen må det ha inntruffet først. Som politi arbeider man både proaktivt og reaktivt. Begge er viktige i det kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Å arbeide proaktivt vil si å være tilstede før noe negativt skjer, mens reaktivt er å sette inn tiltak som gjør at man forebygger et fremtidig problem. Begge måter å jobbe på har det samme mål. Forhindre uønskede handlinger. (Lie, 2011)

En av politiets viktigste samarbeidspartnere er skolen. Et godt samarbeid dem to i mellom er med på å effektivisere det forebyggende arbeid. En god dialog mellom politi og skole gjør at politi får informasjon om ting som rører seg i de unges liv. Slik får politi bedre kjennskap til eventuelle problemstillinger som måtte komme. Det gir politiet tid til å planlegge og iverksette tiltak. Som regel tar skolen kontakt med politiet når noe straffbart har skjedd, og alle skoler i Norge har retningslinjer for når de skal ta kontakt med politiet.

Et av tiltakene gjennom samarbeidet, og som min historie viser, er blant annet å holde foredrag for elevene. Fokus på disse foredragene er å bevisstgjøre de unge på hva som er straffbart og hvilke konsekvenser det kan føre til. Når politiet holder disse undervisningstimene er fokus ofte på ting som de unge er opptatt av. Digital mobbing er bare et av flere viktige temaer å snakke med de unge om.

Skolens visjon er at den skal være mobbefri. Alle barn og unge skal føle seg trygge på skolen, ut å føle seg ekskludert. For å klare å innføre en mobbefri skole er det viktig at sakene blir tatt raskt tak i. Politiet må i det henseende jobbe proaktivt og være tidlig ute med informasjon til skolen og elevene. Sammen med skolen kreves det et tett samarbeid. Skolen vi underviste

hadde et nært og godt samarbeid med politiet. Vi var ofte innom skolen for å slå av en prat med lærerne, gjerne bare for å høre om hvordan det stod til eller om det var noe spesielt vi som politi burde vite om. Lærerne satt stor pris på dette og relasjonen oss imellom ble svært god.

Slik type virksomhet er hva som kalles lokalorientert politiarbeid:

”Det handler om å skape trygghet og forebygge kriminalitet gjennom å styrke samarbeidet mellom politi og publikum. Det blir særlig lagt vekt på å øke beboernes deltagelse i den kriminalitetsforebyggende beslutningsprosessen. I lokalorientert politiarbeid er nærheten til publikum og samholdet mellom beboerne både et middel i politiets kriminalitetsforebyggende arbeid og et mål i seg selv.” (Lie, 2011, side 183)

Ved at vi som politi jobber oppsøkende mot skolen, blir vi kjent med lærerne og elevene. De får et forhold til politiet og vi får et forhold til dem. Vi viser dem at vi er interessert i deres velvære og hvordan de har det. Hadde vi som politi bare dukket opp de gangene det hadde skjedd noe ulovlig, ville kanskje relasjonen oss i mellom vært annerledes.

Avdelingslederen ved forebyggende der jeg hospiterte var utmåtelig opptatt av at vi som politi måtte ut og ”vise oss”. ”Det nytter ikke å jobbe forebyggende bak en dataskjerm på kontoret”, sa han ofte. Det var en måte å jobbe på som var helt etter mitt hjerte. Det er bare på den måten forutsetningen for god kommunikasjon med publikum og skolen kan skje. På den måten vil også skolen ta kontakt med politiet før noe straffbart skjer, og da er man innenfor der som det er ønskelig å være når det kommer til det kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Vi dro ut til skolene for å bli kjent med elevene. Vi var opptatt av at de skulle få et godt forhold til oss. Vi var opptatt av å vinne deres tillit, slik at de ville komme med tilbakemeldinger til oss om det skulle være noe. Et annet moment som var viktig da vi besøkte skolen var å være litt ”kompis” med elevene. Selv om vi gikk i uniform var vi likevel opptatt av å ha et sivilt preg. På den måten ufarliggjorde vi oss selv. Vi ønsket ikke at noen skulle tro de var mistenkt for noe. Vårt fokus var å få elevene i tale, slik at de selv kunne si hva de mente var riktig eller galt, og at vi heller kunne rettlede.

Historien min er fra mitt første møte med skolen som politistudent. På mine tre uker hadde vi flere besøk ved andre skoler også. Det var ikke slik at vi hver gang skulle ut med informasjon til elevene om konsekvenser av lovbrudd. Det kunne i mange tilfeller virke negativt. En ting

var å bevisstgjøre dem, men vi hadde også fokus på bare ”å være politi uten å være politi.” Vi ønsket bare å slå av en prat, og la dem komme til oss og la dem føle at vi faktisk er interessert i å høre hva de sier. Det har ofte blitt uttalt at politiet er bare opptatt av å gjøre jobben sin, de bryr seg ikke nok om menneskene. Det kan kanskje være gjeldene enkelte ganger, men rettet opp mot et samarbeid med barn og unge fungerer ikke dette. Kommunikasjon og tid med ungdommen og skolen er alfa og omega.

”Personorientert kriminalitetsforebygging tar sikte på å påvirke de bakenforliggende årsaker til at et individ begår lovbrudd. Personorientert forebygging skal forhindre at barn og unge begår lovbrudd” (Lie, 2011, side 60)

Når det gjelder digital mobbing som et forebyggende innsatsområde er det ikke alltid like lett å finne ut hvem som mobber. Med stadig nye teknologiske hjelpemidler er det ikke alltid lett å henge med i svingene. Det er slik at barn og unge er de første som får kjennskap til ny teknologi og anvender seg av den. Som jeg har skrevet innledningsvis er dette et forholdsvis nytt emneområde. Media er en av aktørene som har tatt større tak i fenomenet. Ikke sjelden kan man lese i avisen om tragiske hendelser der unge har blitt mobbet så grovt at det i verste fall har ført til selvmord. Det som går igjen er at skolen, foreldre og politi ikke har visst om det. Mobbingen skjer uten for skolens område og blir av den grunn heller ikke kjent for de voksne.

Den personorienterte kriminalitetsforebyggende modellen handler om å avdekke og analysere ungdomsmiljøer som står i fare for å begå kriminalitet. Politiet må drive aktivt søkende arbeid i de miljøene ungdommen oppholder seg. (Lie, 2011) Likevel synes digital mobbing å være noe som er vanskelig å avdekke. Digital mobbing er ikke alltid å se på som et gruppefenomen. Det kan også være enkeltpersoner om driver med mobbing. Spørsmålet er hvor en skal begynne. Ved nettsider som Facebook er mobbingen synlig for alle, og dermed også lett tilgjengelig. Det vil si at det er enklere for flere ”å henge seg på” mobbingen, også de som egentlig ikke mobber.

Den personorienterte forebyggingen baserer mye av sin virksomhet på tverrfaglig og tverretatlig samarbeid, hvorpå politiet er den av de viktigste pådrivere og initiativtakere. (Lie, 2011). En av de viktigste samarbeidspartnerne er foreldre. Det er foreldrene som kjenner sine barn best og hva som rører seg i livene deres. Ved at politiet formidler informasjon gjennom

for eksempel møter ved skolen, er muligheten der for at foreldre skal bli tygge på barnas internettbruk. Det er ikke bare skolen som trenger å bli kjent med spillereglene i den digitale verdenen, men også foreldre. Foreldre må være til stede i barnas digitale hverdag slik at de får et innblikk i hva som skjer. Det er gjennom foreldremøter ansvarliggjøring av de foresatte kan skje og hvor samarbeidet mellom foreldre, skolen og politiet kan bli bedre. (Lie, 2011)

De gangene jeg, sammen med mine kollegaer, besøkte skolen var det uten foreldre til stede. Vi fokuserte på det gode samarbeid mellom skolen og politi. Spørsmålet vi alltid stilte skolen var om dialogen med hjemmet var bra. Skolene jeg var med på å besøke kunne bekrefte at samarbeidet med foreldre var bra. Skolen og foreldre var opptatt av barnas beste og at lærings – og inkluderingsmiljøet skulle være godt. Det betyr at skolen og foreldre må være klare i forhold til hverandre hva som er akseptert på internett og ha de samme forventningene. Sammen må de sette grenser. Når barn og unge oppdager at skolen og hjem har de samme grensene, vil dette påvirke og på den måten virke forbyggende.

En modell politiet kan arbeide etter er hva en kaller situasjonell forebygging. Det vil si:

”å begrense muligheten for å begå kriminalitet i en konkret situasjon fremfor å påvirke de bakenforliggende årsakene til at kriminalitet oppstår.” (Lie, 2011, side 252)

Når det gjelder situasjonell forebygging er tiltakene som iverksettes i utgangspunktet forbeholdt de fysiske omgivelsene. Grunntanken er at det er vanskelig å endre personer, men heller endre situasjonen der kriminalitet oppstår. (Lie, 2011) I forhold til digital mobbing er det en mulighet politiet har å overvåke nettsider der ungdommen befinner seg og hvor en tror mobbing finner sted. Likevel vil dette virke noe voldsomt. Det er tross alt barn og unge vi snakker om og vil nok i mange tilfeller virke uetisk.

Som jeg skriver er situasjonell forebygging forbeholdt fysiske steder, som for eksempel gater hvor det erfaringsmessig er mye vold. Kameraovervåkning kan da være et alternativ. Min erfaring viser likevel at det å møte ungdommen på skolen, fortelle dem om digital mobbing er en mer egnet metode for å hindre digital mobbing. Vårt ønske med foredraget var at ungdommen skal kunne bruke internett på en trygg og god måte. Barn og unge er sosiale vesener og trekker seg sammen der det er ”in” å være. Politiet har ikke et ønske om å skremme de unge vekk fra internett.

Hva fungerer?

Dan Olweus som har forsket mye på mobbing, har skrevet en veiledning til skole og foreldre i forhold til forebygging av digital mobbing. (Uni Research, 2011) Han mener media har skapt et bilde av digital mobbing som veldig farlig og at det er vanlig blant de unge. Hans forskning sier noe helt annet. Faktisk at omfanget av digital mobbing ikke er så stort som media vil ha det til og at hovedfokus fremdeles må ligge på vanlig, tradisjonell mobbing. Han skriver om to uheldige konsekvenser. Det ene er at det skaper unødige bekymring hos foreldre og lærere. Følelsen av at alle barn og unge mobber er med på å skape et bilde av dem som ikke er reelt. For det andre skriver han at mobbearbeidet får feil fokus, og at ressursene blir satt inn på feil område. Han mener at det tross alt er den tradisjonelle mobbingen som fremdeles må ha hovedfokus. Hans forskning viser at ca 90 % av de elever som blir mobbet digitalt, blir også mobbet tradisjonelt. Altså er bildet av at internett skaper nye mobbere er ikke reelt.

To enkle tiltak kan iverksettes for å forhindre digital mobbing, i følge Dan Olweus. En er at det må foreligge klare retningslinjer for bruk av mobiltelefon og internett ved skolens område. For det andre, som jeg skriver om tidligere i oppgaven, er at lærere og foreldre trenger mer kunnskap og kompetanse om feltet. Vi trenger alle en innføring i sunt nettvett. Reglene for digital mobbing bør være de samme som ved tradisjonell mobbing: Vær med andre slik du ønsker de skal være mot deg.

En ting er at politiet er tidlig ute og informerer de unge, men hva hvis mobbingen allerede har funnet sted? Har politiet noen muligheter til å sette i gang noen ytterlige tiltak? Eller overlates problemet bare til skolen alene? Det mest ønskelige er selvfølgelig at barn og unge i samhandling med skolen og foreldre selv løser problemet. Men som sagt, er mobbingen av lovstridig karakter bør politiet få beskjed og kobles inn. Politiet har noen muligheter som er vanlige å bruke i forbindelse med barn under den kriminelle lavalder. Bekymringssamtalen og oppfølgingssamtalen. (Lie, 2011)

”Bekymringssamtalen brukes som politiets første samtale med ungdom under 18 år som har begått lovbrudd. Oppfølgingssamtalen brukes i forhold til unge som begår gjentatt kriminalitet. Hensikten med bekymringssamtalen er at den skal virke forebyggende. I oppfølgingssamtalen understreker politiet sin bekymring for den gjentatte kriminaliteten hos den unge.” (Lie, 2011 side 103 og 104)

Skulle det komme melding fra skolen til politiet om mobbing som er av straffbar karakter har politiet altså mulighet til å ta en samtale med den unge sammen med de foresatte. Formålet med disse samtalene er å få ungdommen i tale, og ansvarliggjøre dem for å unngå nye uønskede handlinger. Det er en måte for politiet å vise at politiet slår ned på alt som er ulovlig.

”Dersom politiet har grunn til å tro at en person under 15 år har begått en ellers straffbar handling, eller at en person under 18 år har begått en straffbar handling, kan den mindreårige og foresatte pålegges å møte for politiet til samtale for å forebygge ytterligere lovbrudd” (Politi-loven § 13, fjerde ledd)

Som politi-lovens § 13, fjerde ledd beskriver kan både den mindreårige og foreldre bli pålagt å møte til samtale med politiet. Hensikten er at den unge ikke bare skal stilles til ansvar ovenfor politiet, men også ovenfor sine foresatte. Foreldre sitter med hovedansvaret for sine barn, og det er helt nødvendig at de også involveres. Politiet kan i samhandling med barnet og foreldre komme sammen til en løsning som alle er tjent med.

Om de uønskede handlingene skulle fortsette kan politiet bruke oppfølgingssamtalen som metode. Også i disse samtalene er ansvarliggjøring av den unge vesentlig. Politiet kan iverksette nye tiltak eller involvere andre etater som måtte være aktuelle. (Lie, 2011) Min erfaring fra praksis involverte ikke bekymringssamtaler eller oppfølgingssamtaler, men vi informerte tydelig til elevene om at dette kan være tiltak politiet iverksetter i verste fall.

Mobbing, både tradisjonelt og digitalt, er i mange tilfeller noe skolen klarer å løse selv. Skolen er gjennom opplæringsloven (1998) pålagt å gripe inn dersom mobbing finner sted. Gjennom en god relasjon lærerne og elevene vil de sammen finne løsninger. En løsning er å fortelle elevene at dersom de blir mobbet, så la være å svare tilbake. Ta heller vare på den negative informasjonen og vis den til de voksne. Skulle det være snakk om grov mobbing med lovstridig innhold er det selvfølgelig viktig at politiet får beskjed om det.

I min oppgave har jeg forsøkt å se på hva konkret politiet kan gjøre for å forebygge digital mobbing ut i fra min erfaring fra praksis. Jeg har pekt på en av de beste måter å gjøre dette på er å engasjere elevene og bevisstgjøre dem på at mobbing kan være straffbart. Det er viktig å fremheve at internett ikke er lovløst, men at mange av de samme reglene gjelder her. Politiet må informere om reglene i forhold til personopplysningsloven og straffeloven. Det er viktig at

politiet i samhandling med elevene snakker om hva som er lurt å gjøre dersom noen blir mobbet. Da vi holdt foredrag for elevene fortalte vi at det var viktig ikke å svare tilbake på negativt innhold. Det kan føre til at mobberen blir ”trigget” til å fortsette mobbingen. Vi oppfordret dem til å rapportere innholdet til en voksen, enten en lærer, foreldre eller politi slik at de kan ta tak i problemet. Og dersom innholdet er skjult, har politiet en mulighet til å oppspore vedkommende. Vi ba elevene alltid om å tenke seg om før de publiserte noe på internett. Andre kan fort ta over innholdet og misbruke det.

I de siste årene har flere organisasjoner startet ”anti - mobbekampanjer”. Flere av dem reiser rundt på skoler og informerer om digital mobbing og konsekvensene av det. Den største kampanjen heter ”Bruk Hue”. Dette er en kampanje i samarbeid med Telenor, Røde Kors, Barnevakten og Medietilsynet som setter fokus på digital mobbing og hvordan barn og unge og foreldre kan bekjempe fenomenet. Deres fokus er likt politiets. Det handler om å gjøre ungdom, foreldre og lærere mer bevisst på fenomenet. Bruk Hue holder todeltete møter, et som er forbeholdt elever og et for foreldre. (Bruk Hue, 2011)

Erfaringen etter å ha vært med på disse foredragene er at det er noe som virker og at det er noe som er nødvendig. For at politiet skal ut med sin informasjon til de unge må vi være tilstede på deres arena og skolen er en sådan. Det er viktig å sette av tid til de unge og være synlig i deres hverdag. Å jobbe forebyggende handler om å være i forkant. (Lie, 2011) Både lærere, foreldre trenger kunnskap om reglene som gjelder for digital mobbing, og her kan politiet rettlede og veilede. Politiet trenger også kunnskap om mobbing, og mye av den kunnskapen besitter skolen og foreldre. Ved at politi, skolen og foreldre engasjerer seg og spiller på lag er muligheten til stede for å få redusert omfanget av digital mobbing.

Litteraturliste

Höistad, Gunnar, ”Mobbing – ei bok om å forebygge, oppdage og stoppe mobbing”, Norsk utgave ved Forlaget Fag og Kultur AS, 1994

Høiby, Helle, ”Mobbing kan stoppes – håndbok for skolen”, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, 2002

Lie, Elisabeth Myhre, I forkant – Kriminalitetsforebyggende politiarbeid, Gyldendal Norsk forlag AS, 2011.

McQuade, Samuel C, III, Colt, James P and Meyer, Nancy B.B, “Cyber bullying – protecting kids & adults from online bullies”, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2009

Olweus, Dan og Solberg, Cecilia, ”Mobbing blant barn og unge – informasjon og veiledning til foreldre”, temahefte, 1997

Elektroniske kilder

Bruk Hue. (2011). Hentet 7. mai 2012 fra <http://www.brukhue.com/?page=4>

Medietilsynet. (2009, 31. januar). Hentet 9. mai 2012 fra <http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Tema/Digital-mobbing/Hva-er-digital-mobbing/>

Medietilsynet. (2009, 31. januar). Hentet 9. mai 2012 fra <http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Tema/Digital-mobbing/Ha-det-goy---behold-kontrollen1/>

Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. (opplæringslova) av 27. november 199.* Hentet 6. mai 2012 fra <http://www.lovdata.no/all/tl-19980717-061-011.html#9a-3>

Politi-loven. (1995). *Lov om politiet (politi-loven) av 1. oktober 1995 nr 16.* Hentet 8. mai 2012 fra <http://lovdata.no/all/tl-19950804-053-001.html#1>

Politi-loven. (1995). *Lov om politiet (politi-loven) av 1. oktober 1995 nr 16.* Hentet 8. mai 2012 fra <http://lovdata.no/all/tl-19950804-053-002.html#13>

Store Norske Leksikon. (2011, 11. oktober). Hentet 30. april 2012 fra <http://snl.no/Facebook>

Uni Research avdeling Helse, Olweus, D. (2010, 30. september) *Uttalelse om digital mobbing.* Hentet 1. mai 2012 fra <http://helse.uni.no/upload/BTDigital%20mobbing%200910XTEXTMedFigurZZ.pdf>

Selvvalgt pensum

Bruk Hue. (2011). Hentet 7. mai 2012 fra <http://www.brukhue.com/?page=4>

Höistad, Gunnar, ”Mobbing – ei bok om å forebygge, oppdage og stoppe mobbing”, Norsk utgave ved Forlaget Fag og Kultur AS, 1994 (148 sider)

Høyby, Helle, ”Mobbing kan stoppes – håndbok for skolen”, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, 2002 (100 sider)

McQuade, Samuel C, III, Colt, James P and Meyer, Nancy B.B, "Cyber bullying – protecting kids & adults from online bullies", Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2009 (212 sider)

Medietilsynet. (2009, 31. januar). Hentet 9. mai 2012 fra <http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Tema/Digital-mobbing/Hva-er-digital-mobbing/>

Medietilsynet. (2009, 31. januar). Hentet 9. mai 2012 fra <http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Tema/Digital-mobbing/Ha-det-goy---behold-kontrollen1/>

Olweus, Dan og Solberg, Cecilia, "Mobbing blant barn og unge – informasjon og veiledning til foreldre", temahefte, 1997 (34 sider)

Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. (opplæringslova) av 27. november 1999.* Hentet 6. mai fra <http://www.lovdata.no/all/tl-19980717-061-011.html#9a-3>

Politiloven. (1995). *Lov om politiet (politiloven) av 1. oktober 1995 nr 16.* Hentet 8. mai 2012 fra <http://lovdata.no/all/tl-19950804-053-001.html#1>

Politiloven. (1995). *Lov om politiet (politiloven) av 1. oktober 1995 nr 16.* Hentet 8. mai 2012 fra <http://lovdata.no/all/tl-19950804-053-002.html#13>

Store Norske Leksikon. (2011, 11. oktober). Hentet 30. april 2012 fra <http://snl.no/Facebook>

Uni Research avdeling Helse, Olweus, D. (2010, 30. september) *Uttalelse om digital mobbing.* Hentet 1. mai 2012 fra <http://helse.uni.no/upload/BTDigital%20mobbing%200910XTEXTMedFigurZZ.pdf>